

I. MATERIAŁY Z SYMPOZJUM

Bp Stefan Cichy

Kryteria dopuszczania do sakramentów inicjacji

Od szeregu lat w czasie Sandomierskich Dni Duszpasterskich snujemy refleksje na tematy związane z sakramentami inicjacji chrześcijańskiej. Tym razem mowa jest o kerygmacie, informacji i inicjacji. W przygotowaniu do sakramentów inicjacji swoją rolę odgrywa także reklama. W internecie zainteresowany może znaleźć informacje i materiał do przemyśleń ¹. Szukając materiału do obecnego referatu sięgnąłem do wielu stron internetowych i do zbioru dokumentów wydanych na płytach kompaktowych.

Katechizm Kościoła katolickiego uczy: "Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego - chrzest, bierzmowanie i Eucharystia - są fundamentami całego życia chrześcijańskiego. Uczestnictwo w Boskiej naturze, które ludzie otrzymują w darze przez łaskę Chrystusa, objawia pewną analogię do powstania, rozwoju i wzrostu życia naturalnego. Wierni odrodzeni przez chrzest, zostają umocnieni przez sakrament bierzmowania, a w Eucharystii otrzymują pokarm życia wiecznego" (KKK 1212).

Chrystus Pan ustanowił sakramenty dla ludzi, którzy w Niego uwierzą, ale przyjmujący je muszą spełnić określone warunki, by stały się one miejscem spotkania z Bogiem żywym. Kryteria dopuszczania, a może lepiej przygotowania do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, omówimy w trzech częściach. Przedstawimy najpierw uwagi ogólne, następnie kryteria dotyczące dopuszczania do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej ludzi dorosłych i na koniec kryteria dopuszczania do sakramentów inicjacji dzieci i młodzieży.

I. UWAGI OGÓLNE

W przypadku chrztu dorosłych pierwszym kryterium i warunkiem udzielenia tego sakramentu jest wyznanie wiary. Przy innych sakramentach warunkiem jest przyjęcie chrztu i właściwe przygotowanie.

Sam Boski Zbawiciel mówił: "Kto uwierzy i przyjmie chrzest, będzie zbawiony" (Mk 16,16). Przyjęcie chrztu musi poprzedzić wyznanie wiary. Wskazuje na to opis chrztu dokonanego przez św. Filipa. Współpracownik Apostołów wyjaśniał dworzaninowi królowej etiopskiej Kandaki prawdę o Chrystusie. "W czasie podróży przybyli nad jakąś wodę: Oto woda - powiedział dworzanin - cóż przeszkadza, abym został ochrzczony? Odpowiedział Filip: Można, jeśli wierzysz z całego serca. Odparł mu: Wierzę, że Jezus Chrystus jest Synem Bożym. I kazał zatrzymać wóz, i obaj, Filip i dworzanin, zeszli do wody. I ochrzcił go" (Dz 8,36-38). W pierwszych wiekach chrześcijaństwa udzielanie sakramentów inicjacji cechował misjonarski pośpiech, ale zawsze poprzedzało je przygotowanie. W późniejszych wiekach miało miejsce solidne przygotowanie kandydatów do chrztu ².

Papież Jan Paweł II w czasie audiencji w dniu 12 XII 1984 r. mówiąc o katechezie u początków Kościoła zaznaczył: "Tak jak w dniu Pięćdziesiątnicy w Jerozolimie, tak też i w całym najstarszym okresie dziejów Kościoła wiarę i chrzest przyjmowały przede wszystkim osoby dorosłe. Przyjęcie chrztu było poprzedzane odpowiednim przygotowaniem, które rozciągało się na dość długi okres, zwykle od dwóch do trzech lat. Podobnie zresztą dzieje się i dzisiaj, zwłaszcza na terenach misyjnych, gdzie instytucja katechumenatu służy przygotowaniu do chrztu osób dorosłych. Przygotowanie to polegało od początku nie tylko na samym wykładzie prawd wiary i zasad postępowania chrześcijańskiego, ale także na stopniowym wdrażaniu katechumenów w życie kościelnej wspólnoty. Katecheza stawała się >inicjacją<, czyli wtajemniczeniem w misterium chrztu, i z kolei w całokształt życia sakramentalnego, którego szczyt i centrum stanowi Eucharystia". (...) "To wszystko świadczy o intensywności i głębi tej katechezy, która od pierwszych wieków Kościoła była związana poprzez instytucję katechumenatu z udzielaniem chrztu św. i dopuszczeniem do Eucharystii oraz ciągłego życia sakramentalnego. Owa intensywność i głębia musiała się w sposób wyraźny odbijać na całokształcie posługi katechetycznej. Kościół bowiem stale >trwa w nauce Apostołów<, a katecheza, jako podstawowy wyraz tego >trwania<, rozciągała się oczywiście również poza instytucję katechumenatu tak, by udostępnić wiernym coraz głębsze i treściwsze poznanie tajemnicy Chrystusa" ³.

W przypadku kiedy ktoś został ochrzczony jako dziecko, a zaniedbał przyjęcia pozostałych

sakramentów inicjacji, musi przejść wtajemniczenie i przygotowanie przed ich przyjęciem.

Prawo kanoniczne stwierdza, że "nikt nie może być ważnie dopuszczony do innych sakramentów, dopóki nie przyjął chrztu" 4.

Zasady dotyczące dopuszczania do sakramentów inicjacji podane są w Kodeksie prawa kanonicznego i w księgach liturgicznych, w instrukcji Stolicy Apostolskiej, w instrukcjach Episkopatu Polski i we wskazaniach poszczególnych biskupów.

II. KRYTERIA DOTYCZĄCE DOPUSZCZANIA DO SAKRAMENTÓW INICJACJI DOROSŁYCH

W przypadku przygotowania dorosłych do sakramentów inicjacji można spotykać dwie różne sytuacje: pierwsza, gdy człowiek dorosły przygotowuje się do przyjęcia wszystkich trzech sakramentów inicjacji, i druga, kiedy ochrzczony w dzieciństwie nie przystąpił do pierwszej Komunii św. i nie był bierzmowany, więc jako dorosły przygotowuje się do tych sakramentów.

1. Przygotowanie dorosłych do przyjęcia sakramentów inicjacji

Przyjęcie sakramentów inicjacji musi poprzedzić przepowiadanie, katecheza, której celem jest doprowadzenie człowieka do wiary. Wspominają o tym kanony 787 i 788 KPK. "Misjonarze przez świadectwo życia i słowa powinni nawiązać dialog z niewierzącymi w Chrystusa, ażeby w sposób przystosowany do ich mentalności i kultury, otworzyć im drogi, na których mogliby poznać orędzie ewangeliczne. Mają także zatroszczyć się o to, ażeby ci, których uznają za przygotowanych do przyjęcia orędzia ewangelicznego, pouczyć o prawdach wiary, tak, by gdy o to poproszą w sposób wolny, zostali dopuszczeni do przyjęcia chrztu" 5. Kodeks prawa kanonicznego mówi także o tym, że "ci, którzy wyrazili wolę przyjęcia wiary w Chrystusa, po odbyciu prekatechumenatu, winni być dopuszczeni do katechumenatu z zastosowaniem obrzędów liturgicznych" oraz że "Katechumeni, przez naukę życia chrześcijańskiego i praktykę, winni być odpowiednio wprowadzeni w tajemnicę zbawienia oraz w życie przepojone wiarą, a także w liturgię, umiłowanie Ludu Bożego i apostołstwo" 6.

Przyjęcie chrztu winno być poprzedzone odpowiednim przygotowaniem, dlatego prawo kościelne przypomina, że "dorosły zamierzający przyjąć chrzest winien być dopuszczony do katechumenatu i wedle możliwości przez różne stopnie doprowadzony do wtajemniczenia sakramentalnego, zgodnie z obrzędem wtajemniczenia przystosowanym przez Konferencję Episkopatu oraz ze szczegółowymi przepisami przez nią wydanymi" 7.

Wprowadzenie teologiczno-pastoralne do księgi Obrzędy bierzmowania zaznacza: "Dorosłych katechumenów oraz dzieci, które otrzymują chrzest w wieku nauczania katechizmu, bezpośrednio po chrzcie dopuszcza się zwykle do bierzmowania i Eucharystii" (n. 11).

W Kodeksie prawa kanonicznego czytamy: "Każdy ochrzczony, jeśli tylko prawo tego nie zabrania, może i powinien być dopuszczony do Komunii świętej" 8 i zaraz znajdujemy wskazania, kogo nie należy dopuszczać: "Do Komunii świętej nie należy dopuszczać ekskomunikowanych lub podlegających interdiktowi, po wymierzeniu lub deklaracji kary, jak również innych osób trwających z uporem w jawnym grzechu ciężkim" 9.

Księga Obrzędy chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych na wielu miejscach mówi o dopuszczeniu do sakramentów inicjacji. Wyliczając stopnie inicjacji chrześcijańskiej "Wprowadzenie teologiczno-pastoralne" do tej księgi stwierdza, że drugi stopień ma miejsce, "gdy kandydat pod koniec katechumenatu pogłębiwszy już wiarę; zostaje dopuszczony do bliższego przygotowania do sakramentów" (n. 6 b). W samych obrzędach mowa jest o poręczeniu przez chrzestnych.

W związku z dopuszczeniem dorosłych do sakramentów inicjacji rodzą się pewne problemy. Np. Czy można dopuścić do chrztu człowieka, który żyje w cywilnym związku z osobą rozwiedzioną, nie może więc zawrzeć sakramentalnego małżeństwa. Mogłby więc przyjąć tylko chrzest, a nie mógłby uczestniczyć w życiu wspólnoty kościelnej. Zdania autorów na ten temat są podzielone.

2. Przygotowanie do bierzmowania i pełnego uczestnictwa w Eucharystii dorosłych, którzy chrzest przyjęli w dzieciństwie

Księga liturgiczna Obrzędy bierzmowania zaznacza, że "kandydat do bierzmowania powinien być ochrzczony i znajdować się w stanie łaski. Ponadto, jeżeli ma używanie rozumu, powinien być odpowiednio pouczony i przygotowany do odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych. Konferencje

Biskupów mają obowiązek określić program duszpasterski, by kandydaci, zwłaszcza dzieci, zostali dobrze przygotowani do bierzmowania" (n. 12).

Ten program określa Instrukcja Episkopatu Polski z 9 V 1989 r., która mówi: "Wymaganie należytego przygotowania odnosi się także do dorosłych kandydatów do sakramentu bierzmowania. Dotyczy to zwłaszcza tych, którzy mają przyjąć bierzmowanie po okresie zaniedbań w życiu religijnym. Są to nierzadko także kandydaci do sakramentu małżeństwa" (nr 7) **10**.

Szereg biskupów wydało instrukcje o przygotowaniu do bierzmowania. Np. Arcybiskup lubelski wydał w 1993 r. Instrukcję o bierzmowaniu dorosłych. Instrukcja ta zawiera wskazania ogólne i szczegółowe. Mowa w niej o tym, że przygotowanie dorosłych do tego sakramentu powinno trwać od dwóch do trzech miesięcy i odbywać się zwykle we własnej parafii. Jeśli kandydaci do bierzmowania mają w niedługim czasie zawrzeć sakrament małżeństwa, ich przygotowanie do bierzmowania należy połączyć z przygotowaniem do małżeństwa i życia rodzinnego.

Przed rozpoczęciem przygotowania powinna mieć miejsce rozmowa duszpasterska z kandydatem, w której zostaje on poinformowany o warunkach wymaganych przez Kościół do godnego i owocnego przyjęcia tego sakramentu oraz o konsekwencjach wynikających z otrzymania Ducha Świętego i pełniejszego związania się z Kościołem.

Według wspomnianej instrukcji przygotowanie ma obejmować minimum sześć katechez i przynajmniej jedną indywidualną rozmowę duszpasterską z kandydatem dotyczącą treści przekazywanych w czasie katechez, życia moralnego i udziału w liturgii.

W czasie przygotowania do bierzmowania należy mocno akcentować konieczność szczerego nawrócenia (porzucenia grzechu) i praktyki sakramentalnej spowiedzi oraz częstej Komunii świętej. Udział w niedzielnej Mszy świętej, codzienna osobista modlitwa i lektura Pisma świętego to najlepszy sprawdzian prawdziwości nawrócenia i postępu w życiu chrześcijańskim.

Przed przyjęciem sakramentu bierzmowania kandydaci obowiązani są przystąpić do sakramentu pokuty i pojednania. Wskazana jest spowiedź generalna. Do sakramentalnej spowiedzi należy zachęcić również świadków bierzmowania, członków rodziny i przyjaciół bierzmożanego.

Warunkiem dopuszczenia do sakramentu bierzmowania jest uczestnictwo w katechezach przygotowawczych i zdanie egzaminu z wiadomości religijnych przed duszpasterzem odpowiedzialnym za przygotowanie.

Wspomniana Instrukcja zawiera także tematy katechez przed bierzmowaniem:

1. Chrzest, bierzmowanie i Eucharystia jako sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego
2. Dar Ducha Świętego głównym skutkiem sakramentu bierzmowania.
3. Uprawnienia i zobowiązania bierzmożanych w Kościele.
4. Co znaczy być dziś dojrzałym chrześcijaninem?
5. Sakrament pokuty i pojednania w życiu chrześcijanina. Znaczenie spowiedzi generalnej.
6. Niedzielną Eucharystią centrum życia Kościoła i chrześcijanina **11**.

Arcybiskup Katowicki w instrukcji z 17 VIII 1996 r. zaznacza, że nadzwyczajne przygotowanie do sakramentu bierzmowania odbywa się w ramach katechumenatu. Powinny w nim uczestniczyć osoby nie objęte katechizacją, czyli powyżej 18. roku życia **12**.

Nieporozumieniem jest udzielanie bierzmowania ludziom żyjącym w cywilnym związku na kilka miesięcy przed ślubem kościelnym. Przyjęcie tego sakramentu należałoby przesunąć po zawarciu sakramentalnego małżeństwa.

II. KRYTERIA DOPUSZCZENIA DZIECI DO CHRZTU, BIERZMOWANIA I EUCHARYSTII

W przypadku dzieci i młodzieży sakramenty inicjacji są przyjmowane osobno w odstępach czasowych z wyjątkiem, dzieci, które przyjmują chrzest w wieku katechetycznym.

1. Przygotowanie do chrztu dzieci

Prawo kanoniczne podkreśla, że "rodzice dziecka chrzczonego, jak również chrzestni, powinni być należycie pouczeni o znaczeniu tego sakramentu i o związanych z nim obowiązkach. Proboszcz

winien osobiście lub przez innych zatroszczyć się, ażeby rodziców właściwie przygotować pasterskimi pouczeniami a także wspólną modlitwą, zbierając razem po kilka rodzin oraz, gdy to możliwe, składając im wizytę" **13**.

Instrukcja Episkopatu Polski z 1975 r. zawiera w p. 2 postanowienia dotyczące dopuszczenia dzieci do sakramentu chrztu. Czytamy tam: "Należy dopuszczać do chrztu wszystkie dzieci zgłoszone przez rodziców lub prawnych opiekunów, jeśli osoby te są wierzące i zobowiążą się, że dzieci będą wychowywane w wierze, w której zostaną ochrzczone (Chrzest nr 2 i 3). Wychowanie w wierze oznacza: doprowadzenie dziecka do świadomej przyjaźni z Chrystusem, a to dokonuje się przez: przekazanie dziecku podstawowych prawd wiary i zasad moralności głoszonych przez Kościół katolicki, a przede wszystkim nauczenie dziecka modlitwy, włączenie go w życie wspólnoty katolickiej (Msza św. niedzielna), posyłanie na naukę religii, doprowadzenie do pełnego udziału w Eucharystii i do przyjęcia sakramentu bierzmowania oraz wprowadzenie w dojrzałe i odpowiedzialne życie chrześcijanina.

Biskupi polscy wskazując na możliwość zaistnienia różnych sytuacji duszpasterskich ustalili:

a) Nie udzielać sakramentu chrztu św. małym dzieciom bez faktycznej wiedzy rodziców (opiekunów), lub wbrew ich woli.

b) Jeśli rodzice dziecka poprzestają na małżeństwie cywilnym, duszpasterz powinien starać się o doprowadzenie ich do zawarcia małżeństwa sakramentalnego przed chrztem dziecka. W przypadku wyraźnej odmowy, należy żądać na piśmie oświadczenia od rodziców dziecka i chrzestnych, że zobowiązują się wychować dziecko w wierze katolickiej. Również w wypadku, gdy rodzice żyją bez ślubu kościelnego z powodu przeszkód kanonicznych, należy żądać takiego oświadczenia.

c) Jeśli jedno z rodziców dziecka jest wierzące, a drugie - nie, dziecku należy udzielić chrztu.

d) W zetknięciu się z trudnymi lub zawikłanymi problemami z zakresu chrztu, duszpasterz, w poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem za owoce łaski tego sakramentu, powinien w poszczególne wypadki dokładnie wnikać, rozpatrzyć je, a następnie podjąć odpowiednią decyzję, lub w razie potrzeby zwrócić się do Ordynariusza" **14**.

Później, bo 20 X 1980 r. została opublikowana Instrukcja Kongregacji Nauki Wiary na temat chrztu dzieci **15**. Podano w niej m. in.: "Działalność duszpasterska obejmująca chrzest dzieci powinna kierować się dwoma zasadami, z których druga jest podporządkowana pierwszej.

1) Chrzest - konieczny do zbawienia - jest znakiem i narzędziem uprzedzającej miłości Boga, wyzwającym od grzechu pierworodnego i dającym udział w życiu Bożym; z zasady nie powinno się dzieciom odmawiać daru tych dóbr.

2) Muszą być złożone zapewnienia, że ten dar, przez autentyczne wychowanie w zakresie wiary i życia chrześcijańskiego, będzie wzrastał w taki sposób, by sakrament osiągnął całą swoją >prawdę< **16**. Takie zapewnienia są na ogół składane przez rodziców lub bliskich, chociaż mogą być uzupełnione w różny sposób w ramach wspólnoty chrześcijańskiej. Jeśli zapewnienia nie są rzeczywiście szczerze, można odłożyć sakrament. Jeśli wreszcie naprawdę brak takiego zapewnienia lub wprost odrzuca się je, chrztu należy odmówić" **17**.

Przed kilku laty na łamach "Tygodnika Powszechnego" i "Gościa Niedzielnego" toczyła się dyskusja na temat dopuszczenia czy niedopuszczenia dzieci do chrztu.

2. Przygotowanie młodzieży do bierzmowania

Osobny problem stanowi przygotowanie i dopuszczenie młodzieży do bierzmowania.

Instrukcja Episkopatu Polski o bierzmowaniu z 16 I 1975 r. przypomina w p. 4 "Owocne osiągnięcie skutków sakramentu bierzmowania wymaga odpowiedniego przygotowania kandydatów. Dokonuje się ono przede wszystkim przez normalną katechizację młodzieży, zwłaszcza klas VIII oraz przez specjalne przygotowanie bezpośrednie. Ponieważ łaski Ducha Świętego otrzymywane w tym sakramencie mają pomóc do unormowania dojrzałej wiary i życia chrześcijańskiego, dlatego kandydat powinien znać prawdy wiary objawionej (uczęszczanie na katechizację), uczestniczyć w kulcie chrześcijańskim (niedzielna Msza święta, przystępowanie do sakramentów pokuty i Eucharystii) i prowadzić życie zgodne z zasadami wiary. Te wszystkie czynniki należy uwzględnić w przygotowaniu do bierzmowania i w dopuszczeniu kandydatów do przyjęcia tego sakramentu.

W przygotowaniu należy mocno uwypuklić zadania wynikające z sakramentu bierzmowania, a przede wszystkim obowiązek świadczania o Chrystusie słowem i życiem. Młodzież najbardziej gorliwą można

włączać do różnych zespołów apostołstwa w parafii. Przy okazji bierzmowania można zachęcić młodzież do podejmowania zobowiązań związanych z życiem chrześcijańskim, takich jak: abstynencja od napojów alkoholowych, przynajmniej na okres młodości, wyrzeczenie się palenia tytoniu itp." 18.

Katechizm Kościoła katolickiego przypomina: "Przygotowanie do bierzmowania powinno mieć na celu doprowadzenie chrześcijanina do głębszego zjednoczenia z Chrystusem, do większej zażyłości z Duchem Świętym, Jego działaniem, darami, natchnieniem, aby mógł lepiej podjąć apostołską odpowiedzialność życia chrześcijańskiego. Katecheza przed bierzmowaniem powinna starać się obudzić u młodzieży zmysł przynależności do Kościoła Jezusa Chrystusa, zarówno do Kościoła powszechnego, jak i wspólnoty parafialnej" (KKK 1309).

Celem spełnienia tych wymogów w wielu parafiach poza katechezą szkolną przygotowuje się kandydatów w małych grupach. Tymi, którzy nie spełniają wymogów, przesuwana jest udzielenie sakramentu i są zapewnieni, że mogą w przyszłym roku po odpowiednim przygotowaniu przystąpić do bierzmowania.

Parafia św. Barbary w Tarnobrzegu w diecezji sandomierskiej podaje na swej stronie internetowej: "W naszej parafii już od 1997 bierzmowanie przyjmowała młodzież w wieku pierwszej klasy szkoły średniej. Przyjęcie sakramentu poprzedzało dwuletnie przygotowanie. W tym roku szkolnym wg zaleceń II Synodu Diecezji Sandomierskiej (nr 230) równoległe do programu katechetycznego w szkole rozpoczęło się w parafii przygotowanie uczniów pierwszej klasy gimnazjalnej. Wg zaleceń Synodu przygotowanie będzie trwać trzy lata. Sakrament bierzmowania uczniowie przyjmą w trzeciej klasie Gimnazjum. II Synod Diecezji Sandomierskiej również zaleca: >Przygotowanie do sakramentów świętych dzieci i młodzieży powinno zachować łączność z parafią i dokonywać się w parafialnych grupach duszpasterskich< (nr 410). Obecnie młodzież naszej parafii przygotowuje się w następujących grupach apostołskich: liturgicznych, misyjnych, modlitewnych, charytatywnych oraz Ruchu Światło-Życie. Poprzez grupy apostołskie młodzież uczy się odczytywać swoje zadania i miejsce we wspólnocie Kościoła. Młodzież szkół średnich, która przyjmie bierzmowanie w tym roku ma spotkania liturgiczne dwa razy w miesiącu. Pozostali mają spotkanie w pierwszą sobotę miesiąca przygotowując się do Wielkiego Jubileuszu Młodych (spotkania w Rzymie, Częstochowie i na Świętym Krzyżu). Bardzo ważnym elementem przygotowań do przyjęcia sakramentu bierzmowania jest systematyczna praca nad kształtowaniem sumienia poprzez comiesięczną spowiedź" 19.

W ramach przygotowania do bierzmowania odbywają się również rekolekcje wyjazdowe dla kandydatów do przyjęcia tego sakramentu. W jednej parafii młodzież przygotowująca się do przyjęcia sakramentu bierzmowania bierze udział w rekolekcjach poza parafią. W jednej z parafii archidiecezji katowickiej odbywają się one na początku stycznia 20. Mniej więcej w okolicach świąt Bożego Narodzenia młodzież oddaje zgłoszenia wraz z podpisem rodziców i opłatą za rekolekcje. Po całorocznym przygotowaniu każdy z kandydatów odbywa rozmowę z księdzem proboszczem w kancelarii parafialnej, oddaje pisemną prośbę o dopuszczenie do sakramentu bierzmowania uzasadniając w niej, dlaczego chce przyjąć ten sakrament. Do prośby dołącza krótki życiorys Świętego, którego wybiera na swojego patrona. Po tej rozmowie młodzież razem ze świadkami bierzmowania, bierze udział w praktycznym przygotowaniu do przyjęcia sakramentu dojrzałości chrześcijańskiej

Arcybiskup Katowicki w wydanej przez niego w 1996 r. instrukcji postanowił: "Młodzież przygotowująca się do sakramentu bierzmowania uczestniczy w katechezie w szkole, w przygotowaniu formacyjnym przy parafii oraz w comiesięcznej Mszy świętej, przed którą daje się okazję do sakramentu pokuty i pojednania.

- Do sakramentu bierzmowania dopuszcza proboszcz we współpracy z katechetą.
- Spotkania przy parafii, oprócz pogłębienia przygotowania katechetycznego i liturgicznego, mają wypracować u młodzieży bardziej dojrzałą postawę religijną i apostołską, a także pogłębić więź ze wspólnotą parafialną" 21.

3. Przygotowanie dzieci do pełnego udziału w Eucharystii

Tu należy rozróżnić między tzw. wczesną Komunią św., czyli Komunią św. dzieci w wieku przedszkolnym, a Komunią św. dzieci w II klasie szkoły podstawowej. Zdarzały się przypadki w parafiach, w których istnieje zwyczaj tzw. wczesnej Komunii św. że rodzice religijnie obojętni pragnęli posłać dziecko, by potem nie interesować się więcej jego życiem religijnym, stąd potrzeba pewnych

jasnych wskazań. Samo prawo kanoniczne postanawia, że "Dzieci wtedy można dopuścić do Komunii świętej, gdy posiadają wystarczające rozeznanie i są dokładnie przygotowane, tak by stosownie do swojej możliwości rozumiały tajemnicę Chrystusa oraz mogły z wiarą i pobożnością przyjąć Ciało Chrystusa. Jednakże dzieciom znajdującym się w niebezpieczeństwie śmierci wolno udzielić Najświętszej Eucharystii, gdy potrafią odróżnić Ciało Chrystusa od zwykłego chleba i mogą z szacunkiem przyjąć Komunię świętą" **22**.

Następny kanon stwierdza: "Jest przede wszystkim obowiązkiem rodziców oraz tych, którzy ich zastępują, jak również proboszcza troszczyć się, ażeby dzieci, po dojściu do używania rozumu, zostały odpowiednio przygotowane i jak najszybciej posiliły się tym Bożym pokarmem, po uprzedniej sakramentalnej spowiedzi. Do proboszcza należy również czuwać nad tym, by do Stołu Pańskiego nie dopuszczać dzieci, które nie osiągnęły używania rozumu albo jego zdaniem nie są wystarczająco przygotowane" **23**.

Arcybiskup Katowicki wydał wskazania w tej dziedzinie w Instrukcji z dnia 8 XII 1986 r. W myśl tej Instrukcji dzieci przedszkolne przygotowują się do I Komunii św. przez dwa lata w wieku 5-6 lat. Arcybiskup podał pewne kryteria dopuszczenia:

7. Do grona dzieci mających przystąpić do Pierwszej Spowiedzi i Komunii św. mogą być dopuszczone dzieci rodziców żyjących w małżeństwie sakramentalnym i odznaczających się głęboką religijnością i świadectwem życia chrześcijańskiego, które uczęszczały na katechizację od 5 roku życia. Roztropności pastoralnej proboszcza pozostawia się dopuszczanie do Pierwszej Spowiedzi i Komunii św. w wieku przedszkolnym dzieci matek wychowujących samotnie oraz z małżeństw mieszanych.

8. Rodzice, którzy decydują się na posłanie dziecka do Pierwszej Komunii św. w wieku przedszkolnym, powinni zostać poinformowani o wszystkich obowiązkach, jakie na siebie przyjmują: przynajmniej do 2 klasy włącznie będą uczęszczać z dziećmi do miesięcznej spowiedzi i uczestniczyli z nimi w niedzielnej Mszy świętej przystępując z dziećmi do Komunii św. Powinni także otrzymać odpowiednią formację na specjalnych dniach skupienia.

9. Dzieci przystępują pierwszy raz do Sakramentu Pokuty i Pojednania wraz ze swoimi rodzicami w sposób uroczysty w drugim roku katechizacji przedszkolnej.

10. Dzieci przedszkolne przystępują do Pierwszej Komunii św. razem ze swoimi rodzicami" **24**.

Zasadniczo dzieci w II klasie szkoły podstawowej przechodzą stopniowe i systematyczne przygotowanie do pierwszego pełnego uczestnictwa w Eucharystii. Nie można dopuścić do I Komunii św. dziecka nie przygotowanego.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Nie wystarczy dopuścić względnie dobrze przygotować do sakramentów, ale również troszczyć się o rozwój.

"Przez odpowiednią formację należy neofitów doprowadzić do pełniejszego poznania prawdy ewangelicznej i właściwego wypełniania obowiązków podjętych na chrzcie. Mają być przepajani szczerą miłością do Chrystusa i Jego Kościoła" **25**.

PRZYPISY

1 Por. www.sandomierz.opoka.org.pl.

2 Por. W. SCHENK, Liturgia sakramentów świętych, cz. 1: Initiatio christiana. Chrzest, bierzmowanie, Eucharystia, Lublin 1962, s. 17nn.

3 JAN PAWEŁ II, Co to znaczy wierzyć?, Warszawa 1988, s. 12.13.

4 KPK Kan. 842, § 1.

5 Kan. 787, § 1 i 2.

- 6** Kan. 788, § 1 i 2.
- 7** Kan. 851.
- 8** Kan. 912.
- 9** Kan. 915.
- 10** Instrukcja dla duchowieństwa w związku z wprowadzeniem Obrzędów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych (9 V 1989), w: Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski (1966-1998), opr. C. KRAKOWIAK, L. ADAMOWICZ, Lublin 1999, s. 28n.
- 11** Por. Instrukcja dotycząca przygotowania dorosłych do sakramentu bierzmowania, "Wiadomości Archidiecezji Lubelskiej" 67 (1993), s. 181-185.
- 12** Por. Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego w życiu Kościoła Katowickiego. Instrukcja Metropolity Katowickiego Ks. Arcybiskupa Damiana Zimonia, "Wiadomości Archidiecezjalne" 64 (1996), s. 378.
- 13** Kan. 851.
- 14** Instrukcja duszpasterska Episkopatu o udzielaniu sakramentu chrztu świętego dzieciom (1975), w: Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski dz. cyt., s. 20.
- 15** Instrukcja o chrzcie dzieci *Pastoralis actio*, w: W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966-1994, Tarnów 1995, s. 154-167.
- 16** Por. *Ordo Baptismi Parvulorum, Praenotanda*, 3, s. 15.
- 17** Instrukcja o chrzcie dzieci *Pastoralis actio*, dz. cyt., s. 163n, p. 28.
- 18** Instrukcja duszpasterska dotycząca sakramentu bierzmowania (16 I 1975), w: Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski dz. cyt., s. 32.
- 19** www.sw-barbara.sandomierz.opoka.org.pl
- 20** Por. GABRIELA SZULIK, Rekolekcje wyjazdowe dla kandydatów do bierzmowania, "Wiadomości Archidiecezjalne" 67 (1999), s. 250-252.
- 21** Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego w życiu Kościoła Katowickiego, art. cyt., s. 378.
- 22** Kan. 913, § 1 i 2.
- 23** Kan. 914.
- 24** Instrukcja o pełnym uczestnictwie dzieci przedszkolnych we Mszy św., "Wiadomości Diecezjalne" 55 (1987), s. 466n.
- 25** Kan. 789.